

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2021. gada 2. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2004/38/EK – 13. panta 2. punkts – Savienības pilsoņa ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības – Laulība starp Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo – Trešās valsts valstspiederīgā, kurš ir bijis tādas ģimenē notikušas vardarbības upuris, ko veicis viņa laulātais, uzturēšanās tiesību saglabāšana laulības šķiršanas gadījumā – Pienākums pierādīt pietiekamu līdzekļu esamību – Šāda pienākuma neesamība Direktīvā 2003/86/EK – Spēkā esamība – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 20. un 21. pants – Vienlīdzīga attieksme – Atšķirīga attieksme atkarībā no tā, vai apgādnieks ir Savienības pilsonis vai trešās valsts valstspiederīgais – Situāciju nesalīdzināmība

Lietā C-930/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Conseil du contentieux des étrangers* (Beļģija) iesniedza ar 2019. gada 13. decembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 20. decembrī, tiesvedībā

X

pret

État belge,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente), palātu priekšsēdētāji Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilars [*M. Vilaras*], N. Pisarra [*N. Piçarra*] un A. Kumins [*A. Kumin*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], S. Rodins [*S. Rodin*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un J. Pasers [*J. Passer*],

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre: M. Krauzenbeka [*M. Krausenböck*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 7. decembra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – franču.

nemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- X vārdā – *J. Wolsey* un *E. Didi*, advokāti,
- Beļģijas valdības vārdā – *L. Van den Broeck*, *M. Jacobs* un *C. Pochet*, pārstāvji, kuriem palīdz *E. Derriks*, *K. de Haes* un *G. van Witzenburg*, advokāti,
- Eiropas Parlamenta vārdā – *D. Warin* un *R. van de Westelaken*, pārstāvji,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – *S. Boelaert* un *R. Meyer*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga* un *E. Montaguti*, pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2021. gada 22. marta tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, vai ir spēkā 13. panta 2. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.), aplūkojot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 20. un 21. panta gaismā.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, kurā X vērsas pret *État belge* [Beļģijas valsti] par savu uzturēšanās tiesību Beļģijas teritorijā saglabāšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2004/38

- 3 Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 1.–3., 5., 10. un 15. apsvērumu:
 - “(1) Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot [LESD] noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai noteiktos pasākumus.
 - (2) Personu brīva pārvietošanās ir viena no pamatbrīvībām, kas raksturīgas iekšējam tirgum, kurš aptver teritoriju bez iekšējām robežām un kurā brīvība tiek nodrošināta saskaņā ar [LESD] nosacījumiem.

(3) Savienības pilsonībai vajadzētu būt dalībvalstu piederīgo pamatstatusam, viņiem īstenojot savas brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības. Tādēļ, lai vienkāršotu un nostiprinātu visu Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, ir jākodificē un jāpārskata Kopienas tiesību akti, kas atsevišķi attiecas uz darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām, kā arī studentiem un citām ekonomiski neaktīvām personām.

[..]

(5) Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā būtu jāpiešķir arī viņu ģimenes locekļiem neatkarīgi no to valstiskās piederības, ja šīs tiesības īsteno, ievērojot objektīvus brīvības un cieņas nosacījumus. [..]

[..]

(10) Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā tomēr nebūtu jāklūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tādēļ Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, būtu jāpakļauj nosacījumiem.

[..]

(15) Ģimenes locekļiem vajadzētu būt juridiski aizsargātiem, ja Savienības pilsonis nomirst, notiek šķiršanās, laulība tiek atzīta par spēkā neesošu vai reģistrētas partnerattiecības tiek izbeigtas. Tādēļ, lai pienācīgi ievērotu ģimenes dzīvi un cilvēka cieņu un dažos gadījumos novērstu tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka šādos apstākļos ģimenes locekļi, kas jau uzturas uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, saglabā savas uzturēšanās tiesības vienīgi personisku iemeslu dēļ.”

4 Direktīvas 2004/38 1. pantā “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti:

- a) nosacījumi, kas reglamentē Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu īstentās tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā;
- b) Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības pastāvīgi uzturēties dalībvalstu teritorijā;
- c) ierobežojumi, kas noteikti a) un b) [punktā] paredzētajām tiesībām sabiedriskās kārtības, valsts drošības un sabiedrības veselības apsvērumu dēļ.”

5 Šīs direktīvas 7. panta “Tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus” 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

- a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī
- b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

c) – viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un

– viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; vai arī

d) viņi ir ģimenes locekļi, kas pavada Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar Savienības pilsoni, kurš atbilst a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

2. Uzturēšanās tiesības, kas noteiktas 1. punktā, tiek attiecinātas arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi, bet pavada Savienības pilsoni uzņēmējā dalībvalstī vai ieceļo kopā ar viņu, ja šis Savienības pilsonis atbilst 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.”

6 Minētās direktīvas 13. pants “Ģimenes locekļu uzturēšanās tiesību saglabāšana šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā” ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa šķiršanās, laulības atzīšana par spēkā neesošu vai viņa/viņas 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto reģistrēto attiecību izbeigšana neietekmē viņa/viņas ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības, ja viņi ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie.

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām jāatbilst 7. panta 1. punkta a), b), c) vai d) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

2. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto reģistrēto attiecību izbeigšanas gadījumā Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, nezaudē uzturēšanās tiesības:

a) ja pirms šķiršanās pieteikuma iesniegšanas vai tādas procedūras uzsākšanas, kuras rezultātā laulība jāatzīst par spēkā neesošu, vai [...] partnerattiecību izbeigšanas laulība vai reģistrētās partnerattiecības ir ilgušas vismaz trīs gadus, tostarp vienu gadu uzņēmējā dalībvalstī; [...]

[..]

c) ja tas ir pamatots ar īpaši grūtiem apstākļiem, piemēram, persona ir ģimenē notikušas vardarbības upuris, ja vardarbība notikusi laulības vai reģistrēto partnerattiecību laikā; [...]

[..].

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām ir jāpierāda, ka viņas ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai ka viņām ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai [uzturēšanās laikā] nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, [un] ka viņām ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums

uzņēmējā dalībvalstī vai ka viņas ir šīm prasībām atbilstīgas personas ģimenes locekļi, kuri jau apmetušies uzņēmējā dalībvalstī. Jēdziens “pietiekami līdzekļi” ir definēts 8. panta 4. punktā.

Šādi ģimenes locekļi saglabā savas uzturēšanās tiesības vienīgi personisku iemeslu dēļ.”

7 Šīs pašas direktīvas 37. pantā “Labvēlīgāki nosacījumi valstu tiesību aktos” ir paredzēts:

“Šīs direktīvas noteikumi neskar dalībvalstu pieņemtus normatīvos un administratīvos aktus, kuru nosacījumi ir labvēlīgāki personām, uz ko attiecas šī direktīva.”

Direktīva 2003/86/EK

8 Atbilstoši Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 3., 4., 6. un 15. apsvērumam:

“(3) Eiropadome 1999. gada 15. un 16. oktobra īpašajā sanāksmē Tampērē apliecināja nepieciešamību saskaņot valsts tiesību aktus par trešo valstu valstspiederīgo uzņemšanas un uzturēšanās noteikumiem. Šajā sakarā tā ir īpaši norādījusi, ka Eiropas Savienībai jānodrošina taisnīga attieksme pret trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā, un, izmantojot vēl spēcīgāku integrācijas politiku, jācenšas piešķirt tiem tiesības un pienākumus, kas līdzvērtīgi Eiropas Savienības pilsoņu tiesībām un pienākumiem. [..]

(4) Ģimeņu atkalapvienošanās ir līdzeklis, lai padarītu iespējamu ģimenes dzīvi. Veicinot trešo valstu pilsoņu integrāciju dalībvalstī, ģimeņu atkalapvienošana palīdz radīt kultūrsociālo stabilitāti, kas veicina arī ekonomisko un sociālo kohēziju – [Eiropas] Kopienas pamatmērķi, kas noteikts [EK] līgumā.

[..]

(6) Lai aizsargātu ģimeni un nodibinātu vai saglabātu ģimenes dzīvi, pamatojoties uz vienotiem kritērijiem, jānosaka materiālie nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.

[..]

(15) Jāveicina ģimenes locekļu integrācija. Šim nolūkam tiem piešķir no apgādnieka neatkarīgu statusu, jo īpaši laulības vai partnerības sabrukuma gadījumā, un pieeju izglītībai, nodarbinātībai un profesionālajām apmācībām ar tādiem pašiem nosacījumiem kā personām, ar kurām tās ir atkalapvienotas saskaņā ar atbilstošajiem nosacījumiem.”

9 Šīs pašas direktīvas 15. pantā ir noteikts:

“[..]

3. Atraitnības, šķiršanās, nošķiršanās [atšķiršanas] vai taisnā augšupējā vai lejupējā līnijā pirmās pakāpes radnieku nāves gadījumā var izsniegt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, pēc pieteikuma iesniegšanas, nepieciešamības gadījumā, personām, kas ieceljušas ģimenes atkalapvienošanās dēļ. Dalībvalstis paredz noteikumus, kas nodrošina patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu īpaši sarežģītu apstākļu gadījumā.

4. Noteikumus, kas attiecas uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu un derīguma termiņu, paredz attiecīgās valsts tiesību akti.”

Beļģijas tiesības

- 10 1980. gada 15. decembra *loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* [Likuma par ārzemnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu] (1980. gada 31. decembra *Moniteur belge*, 14584. lpp.) pamatlietai piemērojamajā redakcijā (turpmāk tekstā – “1980. gada 15. decembra likums”) 42.*quater* panta 1. un 4. punktā, ar kuru Beļģijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkts, ir paredzēts, ka ministrs, kura kompetencē ir ārvalstnieku ieceļošana, uzturēšanās, apmešanās uz dzīvi un izraidīšana (turpmāk tekstā – “ministrs”), vai tā pilnvarotā persona piecu gadu laikā no Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri paši nav Savienības pilsoņi un kuri uzturas kā šī Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, uzturēšanās tiesību atzīšanas var izbeigt šādu personu uzturēšanās tiesības, ja ir izirusi laulība ar Savienības pilsoni, kuru viņi ir pavadījuši vai ar kuru viņi ir atkalapvienojušies, vai vairs nav kopīgas dzīvesvietas, ja vien attiecīgais ģimenes loceklis nepierāda, ka pastāv tādi īpaši grūti apstākļi kā, piemēram, tas, ka viņš ir bijis ģimenē notikušas vardarbības upuris laulībā vai reģistrētās partnerattiecībās, un ja vien ieinteresētā persona nepierāda, ka tā Beļģijā ir darba ņēmēja vai pašnodarbināta persona vai ka tai ir pietiekami iztikas līdzekļi, lai uzturēšanās laikā nekļūtu par slogu Beļģijas sociālās palīdzības sistēmai, un ka tai ir veselības apdrošināšana, kas sedz visus riskus Beļģijā, vai ka tā ir šiem nosacījumiem atbilstošas personas šajā dalībvalstī jau izveidotas ģimenes loceklis.
- 11 1980. gada 15. decembra likuma 11. panta 2. punktā, ar kuru Beļģijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punkts, ir paredzēts, ka ministrs vai viņa pilnvarotā persona piecu gadu laikā no – atkarībā no konkrētā gadījuma – uzturēšanās atļaujas izsniegšanas vai tāda dokumenta izdošanas, ar ko tiek apliecināts, ka ir iesniegts pieteikums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, var izbeigt trešās valsts valstspiederīgā, kura uzturēšanās ir atļauta vai pieļauta, ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības, ja viņi neuztur vai vairs neuztur faktiski kopdzīvi vai ģimenes dzīvi, ja vien attiecīgais ģimenes loceklis nepierāda, ka ir cietis no vardarbības ģimenē laulībā vai reģistrēto partnerattiecību laikā.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 12 2010. gada 26. septembrī prasītājs pamatlietā – X, Alžīrijas valstspiederīgais – Alžīrā [*Alger*] (Alžīrija) apprecējās ar Francijas pilsoni, pirms viņš 2012. gada 22. februārī devās uz Beļģiju ar īstermiņa vīzu, lai pievienotos savai sievai, kura dzīvoja šīs dalībvalsts teritorijā.
- 13 2012. gada 20. aprīlī prasītāja pamatlietā un viņa sievas savienībā piedzima meita, kurai tāpat kā viņas mātei ir Francijas pilsonība.
- 14 2013. gada 7. maijā prasītājs pamatlietā iesniedza pieteikumu Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļaujas saņemšanai Francijas pilsoņes laulātā statusā, un tā paša gada 13. decembrī viņš saņēma uzturēšanās atļauju ar derīguma termiņu līdz 2018. gada 3. decembrim.

- 15 Gandrīz pēc pieciem laulības gadiem, tostarp diviem kopdzīves gadiem Beļģijā, prasītājs pamatlietā bija spiests atstāt laulāto kopīgo dzīvesvietu, jo viņš bija ģimenē notikušas vardarbības, ko veikusi viņa laulātā, upuris. Vispirms viņš dzīvoja “patversmē”, pēc tam atrada mājokli Turnē [Tournai] (Beļģija), kurā viņš iemitinājās 2015. gada 22. maijā. Turklāt 2015. gada 2. martā prasītājs pamatlietā iesniedza sūdzību par to, ka viņš ir ģimenē notikušas vardarbības upuris.
- 16 Pēc kopdzīves ziņojuma, kurš tika sagatavots 2015. gada 30. oktobrī un kurā tika secināts, ka prasītājs pamatlietā un viņa laulātā nedzīvo kopā, jo pēdējā minētā un viņu meita kopš 2015. gada 10. septembra dzīvoja Francijā, *État belge* ar 2016. gada 2. marta lēmumu izbeidza prasītāja pamatlietā uzturēšanās tiesības, izdodot viņam rīkojumu atstāt Beļģijas teritoriju. Tomēr šis lēmums tika atcelts ar *Conseil du contentieux des étrangers* [Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padomes] (Beļģija) 2016. gada 16. septembra spriedumu.
- 17 Ar 2017. gada 10. marta vēstuli *État belge* lūdza prasītāju pamatlietā sniegt papildu informāciju, tostarp pierādījumus par viņa iztikas līdzekļiem un veselības apdrošināšanas esamību. Tā paša gada 2. maijā prasītājs pamatlietā informēja *État belge*, ka viņš ir cietis no vardarbības ģimenē darbībām, ko ir veikusi viņa laulātā, un lūdza saglabāt viņa uzturēšanās tiesības šīs dalībvalsts teritorijā, piemērojot 1980. gada 15. decembra likuma 42.*quater* panta 4. punkta 4. apakšpunktu.
- 18 Ar 2017. gada 14. decembra lēmumu *État belge* izbeidza prasītāja pamatlietā uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz to, ka, lai arī viņš ir bijis sarežģītā situācijā, viņš nav iesniedzis pierādījumus par to, ka viņam ir pietiekami līdzekļi, lai apmierinātu savas vajadzības. Tomēr ar šo lēmumu viņam netika uzdots atstāt Beļģijas teritoriju. 2018. gada 26. janvārī prasītājs pamatlietā cēla prasību par šo lēmumu iesniedzējtiesā – *Conseil du contentieux des étrangers*.
- 19 Šī tiesa norāda, ka ar 1980. gada 15. decembra likuma 42.*quater* panta 4. punktu, ar kuru Beļģijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkts, laulības šķiršanas vai kopdzīves izbeigšanas gadījumā ir paredzēts, ka tāda trešās valsts valstspiederīgā, kurš bijis ģimenē notikušas vardarbības, ko veicis viņa laulātais – Savienības pilsonis –, upuris, uzturēšanās tiesību saglabāšana ir pakārtota noteiktiem nosacījumiem, tostarp nosacījumam par pietiekamu līdzekļu un veselības apdrošināšanas esamību, savukārt ar 1980. gada 15. decembra likuma 11. panta 2. punktu, ar kuru Beļģijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punkts, tādus pašos apstākļos patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršana trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir izmantojis tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar trešās valsts valstspiederīgo, kurš likumīgi uzturas Beļģijā, ir pakārtota vienīgi pierādījumiem par ģimenē notikušas vardarbības esamību.
- 20 Iesniedzējtiesa tāpat uzskata, ka pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri bijuši tādas ģimenē notikušas vardarbības upuri, ko veikusi viņu laulātie, tiek izrādīta atšķirīga attieksme atkarībā no tā, vai viņi ir īstenojuši ģimenes atkalapvienošanos ar Savienības pilsoni vai trešās valsts valstspiederīgo, un ka šādas atšķirīgas attieksmes pamatā ir minētie Direktīvu 2004/38 un 2003/86 noteikumi.
- 21 Šādos apstākļos *Conseil du contentieux des étrangers* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai ar [Direktīvas 2004/38] 13. panta 2. punktu tiek pārkāpts [Hartas] 20. un 21. pants, jo tajā ir paredzēts, ka šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, nezaudē uzturēšanās tiesības – jo īpaši gadījumos, ja tas ir pamatots ar īpaši grūtiem apstākļiem, piemēram, persona ir ģimenē notikušas vardarbības upuris, ja vardarbība

notikusi laulības vai reģistrēto partnerattiecību laikā –, bet tikai ar nosacījumu, ka attiecīgās personas pierāda, ka tās ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai ka tām ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai savas uzturēšanās laikā nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, un ka tām ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī vai ka tās ir šīm prasībām atbilstīgas personas uzņēmējā dalībvalstī jau izveidotas ģimenes locekļi, lai gan [Direktīvas 2003/86] 15. panta 3. punktā, kurā ir paredzēta tāda pati iespēja saglabāt uzturēšanās tiesības, šī saglabāšana netiek pakļauta šim pēdējam minētajam nosacījumam.”

- 22 Ar 2020. gada 9. septembra vēstuli, kas Tiesas kanceleijā tika saņemta tā paša gada 17. septembrī, atbildot uz informācijas pieprasījumu, ko Tiesa 14. augustā bija nosūtījusi iesniedzējtiesai, pēdējā minētā norādīja, ka prasītājs pamatlietā 2018. gada 5. jūlijā bija iesniedzis laulības šķiršanas pieteikumu un ka attiecīgās personas un viņa laulātās laulība tika pasludināta par šķirtu tā paša gada 24. jūlijā.

Par Tiesas kompetenci

- 23 Beļģijas valdība norāda, ka Tiesas kompetencē nav atbildēt uz uzdoto jautājumu, jo, pirmkārt, iesniedzējtiesa pauž šaubas par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamību nevis no Savienības tiesību normas skatpunkta, bet gan tādas tiesību normas skatpunkta, ko valsts likumdevējs ir izdevis, īstenojot tam ar Direktīvas 2003/86 15. panta 2. un 3. punktu piešķirto kompetenci, otrkārt, Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktā paredzēto nosacījumu neievērošana apdraudot noteikumus par kompetenču sadalījumu starp Savienību un dalībvalstīm un, treškārt, ar Hartas tiesību normām nevarot tikt grozīta Savienības kompetence un tārad ietekmēta tāda kompetence, kas Savienības tiesību pašreizējā stāvoklī ir piešķirta dalībvalstīm, kā, piemēram, kompetence, kas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgo, kuri neatbilst Savienības pilsoņa ģimenes locekļa statusa esamības nosacījumam, uzturēšanās nosacījumiem.
- 24 Šajā ziņā no LES 19. panta 3. punkta b) apakšpunkta un LESD 267. panta pirmās daļas b) punkta izriet, ka Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu interpretāciju un spēkā esamību bez jebkādiem izņēmumiem, jo šiem aktiem ir jābūt pilnībā saderīgiem ar Līgumu noteikumiem un no tiem izrietošajiem konstitucionālajiem principiem, kā arī ar Hartas tiesību normām (spriedums, 2019. gada 14. maijs, M u.c. (Bēgļa statusa atcelšana), C-391/16, C-77/17 un C-78/17, EU:C:2019:403, 71. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 25 Šajā lietā, uzskatot, ka attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem, it īpaši laulības šķiršanas gadījumā, tiek saglabātas tādu trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesības, kuri bijuši ģimenē notikušas vardarbības, ko veicis viņu laulātais, upuri, Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktā paredzētais regulējums attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru laulātais ir Savienības pilsonis, ir mazāk labvēlīgs nekā Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktā noteiktais regulējums attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru laulātais arī ir trešās valsts valstspiederīgais, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu spriest par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamību, aplūkojot to Hartas 20. un 21. panta, kuros ir nostiprināts vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas princips, gaismā.
- 26 Šādos apstākļos Tiesai ir kompetence atbildēt uz uzdoto jautājumu.

Par prejudiciālo jautājumu

- 27 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā Tiesai, vai Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkts ir spēkā, aplūkojot to Hartas 20. un 21. panta gaismā.
- 28 It īpaši iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, laulības šķiršanas gadījumā tādu trešo valstu valstspiederīgo, kas bijuši sava laulātā – Savienības pilsoņa – ģimenē veiktas vardarbības upuri, uzturēšanās tiesību saglabāšanu pakārtojot Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta otrajā daļā paredzētajiem nosacījumiem, tostarp nosacījumam attiecībā uz pietiekamiem līdzekļiem, lai gan ar Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktu tādos pašos apstākļos patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanai trešo valstu valstspiederīgajiem, kas bijuši sava laulātā – arī trešās valsts valstspiederīgā – ģimenē veiktas vardarbības upuri, šādi nosacījumi nav paredzēti, Savienības likumdevējs starp šīm abām tādu trešo valstu valstspiederīgo kategorijām, kuri bijuši vardarbības ģimenē upuri, ir ieviesis atšķirīgu attieksmi, kas nelabvēlīga pirmajai no šīm kategorijām, pārkāpjot Hartas 20. un 21. pantu.
- 29 Vispirms ir jānorāda, ka, formāli neatsaucoties uz iesniedzējtiesas uzdotā prejudiciālā jautājuma nepieņemamību, Eiropas Komisija rakstveida apsvērumos un Eiropas Parlaments mutvārdu apsvērumos ir pauduši šaubas par šīs Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta piemērojamību tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā.
- 30 Šīs šaubas ir pamatotas ar 2016. gada 30. jūnija spriedumu NA (C-115/15, EU:C:2016:487, 51. punkts), kurā Tiesa nosprieda, ka šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir šķīris laulību ar Savienības pilsoni, kurš laulības laikā ir veicis vardarbību ģimenē, nav tiesību uz savu uzturēšanās tiesību saglabāšanu uzņēmējā dalībvalstī atbilstoši šai tiesību normai, ja laulības šķiršanas tiesvedība ir sākta pēc laulātā, kas ir Savienības pilsonis, izceļošanas no šīs dalībvalsts.
- 31 Proti, kā ir norādīts šī sprieduma 16. un 22. punktā, lai gan prasītājs pamatlietā savas laulības laikā ir bijis tādas ģimenē notikušas vardarbības upuris, kuru veikusi viņa bijusī laulātā – Savienības pilsonē –, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, viņa ar abu kopīgo meitu kopš 2015. gada 10. septembra dzīvo Francijā. Laulības šķiršanas tiesvedība tika sākta gandrīz trīs gadus pēc šo pēdējo minēto izceļošanas no Beļģijas, proti, 2018. gada 5. jūlijā, un tās rezultātā laulība tika pasludināta par šķirtu tā paša gada 24. jūlijā.
- 32 Šajā kontekstā pirms Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta otrās daļas spēkā esamības izvērtēšanas, aplūkojot to saistībā ar iesniedzējtiesas norādītajiem motīviem, ir jānosaka šīs direktīvas 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta piemērošanas joma.
- 33 Šajā ziņā vispirms gan no Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta nosaukumā, gan tekstā izmantotajiem formulējumiem izriet, ka to uzturēšanās tiesību saglabāšana, uz kurām atbilstoši šai tiesību normai ir tiesības tiem Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, kuriem nav nevienas dalībvalsts pilsonības, tostarp ir paredzēta laulības šķiršanas gadījumā un ka līdz ar to, ja šajā tiesību normā paredzētie nosacījumi ir izpildīti, laulības šķiršana nerada šo uzturēšanās tiesību zudumu (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 40. punkts).
- 34 Turpinot, runājot par šīs tiesību normas kontekstu, Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkts ir izņēmums no principa, ka saskaņā ar šo direktīvu tiesības ieceļot un uzturēties dalībvalstī ir nevis visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, bet gan tikai tiem, kuri ir tāda Savienības pilsoņa “ģimenes locekļi” minētās direktīvas 2. panta 2. punkta izpratnē, kas ir izmantojis savas tiesības uz brīvu

pārvietošanos, apmetoties dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kuras pilsonība viņam ir; tas ir Tiesas pastāvīgajā judikatūrā paredzēts princips (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 35 Proti, Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktā ir paredzēti izņēmuma gadījumi, kad laulības šķiršana nerada attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesību zudumu atbilstoši Direktīvai 2004/38, lai gan pēc to laulības šķiršanas šie valstspiederīgie vairs neatbilst šīs direktīvas 7. panta 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem, tostarp nosacījumam par Savienības pilsoņa “ģimenes locekļa” statusu minētās direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 42. punkts).
- 36 Visbeidzot, runājot par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta mērķi, šī tiesību norma atbilst šīs direktīvas 15. apsvērumā paredzētajam mērķim sniegt juridisko aizsardzību ģimenes locekļiem, ja notiek šķiršanās, laulība tiek atzīta par spēkā neesošu vai reģistrētas partnerattiecības tiek izbeigtas, šajā ziņā veicot pasākumus, lai nodrošinātu, ka šādos apstākļos ģimenes locekļi, kas jau uzturas uzņemošās dalībvalsts teritorijā, saglabā savas uzturēšanās tiesības personisku iemeslu dēļ (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 45. punkts).
- 37 Šajā ziņā no Direktīvas 2004/38 izstrādes vēstures, konkrētāk – no Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā (COM(2001) 257, galīgā redakcija) pamatojuma izklāsta, izriet, ka atbilstoši Savienības tiesībām, kas bija spēkā pirms Direktīvas 2004/38 pieņemšanas, šķirtajam laulātajam varēja tikt liegtas uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 46. punkts).
- 38 Šajā kontekstā šajā direktīvas priekšlikumā ir precizēts, ka attiecīgās tiesību normas, kura ir kļuvusi par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktu, mērķis ir sniegt noteiktu tiesisko aizsardzību tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru uzturēšanās tiesības ir atkarīgas no ģimenes saitēm, ko rada laulība, un kuri šī iemesla dēļ varētu piedzīvot šantāžu ar laulības šķiršanu, un ka šāda aizsardzība ir nepieciešama tikai par galīgu atzītas laulības šķiršanas gadījumā, jo *de facto* šķiršanās gadījumā laulātā, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, uzturēšanās tiesības nekādi netiek ietekmētas (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 47. punkts).
- 39 Proti, kamēr laulība turpinās, laulātais – trešās valsts valstspiederīgais – saglabā savu Savienības pilsoņa ģimenes locekļa statusu, kā tas ir definēts Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktā, un šajā ziņā viņam ir atvasinātas uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī vai attiecīgā gadījumā dalībvalstī, kuras pilsonība ir Savienības pilsonim (spriedums, 2014. gada 12. marts, O. un B., C-456/12, EU:C:2014:135, 61. punkts).
- 40 No iepriekš minētā izriet, ka no Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta formulējuma, konteksta un mērķa izriet, ka šīs tiesību normas īstenošanas, tostarp no Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta izrietošo tiesību īstenošanas, nosacījums ir ieinteresēto personu laulības šķiršana (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 48. punkts).
- 41 2015. gada 16. jūlija sprieduma *Singh* u.c. (C-218/14, EU:C:2015:476) 62. punktā Tiesa nosprieda, ka gadījumā, ja pirms laulības šķiršanas tiesvedības sākšanas Savienības pilsonis izceļo no dalībvalsts, kurā dzīvo viņa laulātais, lai apmestos uz dzīvi citā dalībvalstī vai trešā valstī, trešās valsts valstspiederīgā atvasinātās uzturēšanās tiesības, kuru pamatā ir Direktīvas 2004/38 7. panta 2. punkts, tiek zaudētas Savienības pilsoņa izceļošanas brīdī un attiecīgi nevar tikt saglabātas, pamatojoties uz šīs direktīvas 13. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktu.

- 42 Tomēr, ja Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā paredzētajā gadījumā tiktu prasīts, ka trešās valsts valstspiederīgā, kurš ir bijis tādas ģimenē notikušas vardarbības upuris, ko veicis viņa laulātais – Savienības pilsonis –, uzturēšanās tiesību saglabāšanai laulības šķiršanas tiesvedībai ir jābūt uzsāktai pirms šī Savienības pilsoņa izceļošanas no uzņēmējas dalībvalsts, tas varētu sniegt pēdējam minētajam spiediena izdarīšanas līdzekli, un tas būtu acīmredzamā pretrunā mērķim nodrošināt aizsardzību personai, kura ir bijusi šādu darbību upuris, un, kā ģenerāladvokāts ir uzsvēris secinājumu 87. un 88. punktā, šī iemesla dēļ varētu pakļaut šo upuri šantāžai ar laulības šķiršanu vai izceļošanu.
- 43 Līdz ar to pretēji tam, kas ir nospriests 2016. gada 30. jūnija sprieduma NA (C-115/15, EU:C:2016:487) 51. punktā, ir jāuzskata, ka, lai saglabātu uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu, laulības šķiršanas tiesvedība var tikt sākta pēc Savienības pilsoņa izceļošanas no uzņēmējas dalībvalsts. Tomēr, lai nodrošinātu tiesisko drošību, trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir tādas ģimenē notikušas vardarbības upuris, ko veicis viņa laulātais – Savienības pilsonis –, ar kuru laulības šķiršanas tiesvedība nav sākta pirms pēdējā minētā izceļošanas no uzņēmējas dalībvalsts, var atsaukties uz savu uzturēšanās tiesību saglabāšanu atbilstoši šai tiesību normai tikai tad, ja šī tiesvedība tiek sākta saprātīgā termiņā pēc šādas izceļošanas.
- 44 Proti, attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam – Savienības pilsoņa laulātajam – ir jādod pietiekami daudz laika, lai izvēlētos vienu no divām iespējām, ko viņam piedāvā Direktīva 2004/38, lai saglabātu uzturēšanās tiesības saskaņā ar šo direktīvu, un tās ir vai nu laulības šķiršanas tiesvedības sākšana, lai izmantotu personiskas uzturēšanās tiesības saskaņā ar minētās direktīvas 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu, vai arī apmešanās Savienības pilsoņa dzīvesvietas dalībvalstī, lai saglabātu savas atvasinātās uzturēšanās tiesības. Šajā ziņā ir jāpiebilst, ka laulātajam, lai viņam būtu atvasinātās uzturēšanās tiesības, nav obligāti pastāvīgi jādzīvo kopā ar Savienības pilsoni (spriedumi, 1985. gada 13. februāris, *Diatta*, 267/83, EU:C:1985:67, 20. un 22. punkts, kā arī 2012. gada 8. novembris, *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 58. punkts).
- 45 Šajā lietā, kā ir norādīts šī sprieduma 31. punktā, prasītājs pamatlietā nav pievienojies savai laulātajai viņas izcelsmes dalībvalstī. Viņš ir sācis laulības šķiršanas tiesvedību 2018. gada 5. jūlijā, proti, gandrīz trīs gadus pēc laulātās un viņu meitas izceļošanas no uzņēmējas dalībvalsts, un tas, šķiet, neatbilst saprātīgam termiņam.
- 46 Tomēr un katrā ziņā no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir paredzēts transponēt Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktu, trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir tādā situācijā kā prasītājs pamatlietā, tiek saglabātas viņa uzturēšanās tiesības ar nosacījumu, ka tiek ievērots šā panta otrajā daļā noteiktais pienākums.
- 47 Šajos apstākļos nav acīmredzami skaidrs, ka uzdotajam jautājumam, ciktāl tas attiecas uz Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamību, nav nekādas saistības ar pamatlīetas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu.
- 48 Tādējādi uzdotais jautājums ir pieņemams.

Par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamību

- 49 Vispirms ir jāpārbauda, vai Hartas 20. un 21. pantam ir nozīme gadījumā, ja, kā to lūdz iesniedzējtiesa, ir jāpārbauda, vai Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkts var izraisīt trešo valstu valstspiederīgo, kuri ir bijuši ģimenē notikušas vardarbības upuri un kuru laulātais ir Savienības pilsonis, diskrimināciju salīdzinājumā ar tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru laulātais arī ir trešās valsts valstspiederīgais.
- 50 Šajā ziņā, runājot, pirmkārt, par Hartas 21. pantu, tā kā ar Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktu ieviestā atšķirīgā attieksme ir balstīta uz laulātā – personas, kas ir veikusi ģimenē notikušo vardarbību, – pilsonību, ir jāatgādina, ka Hartas 21. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru, “ievērojot Līgumu piemērošanas jomu un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ”, saskaņā ar Paskaidrojumiem attiecībā uz pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.) atbilst LESD 18. panta pirmajai daļai un tas ir jāpiemēro atbilstoši pēdējai minētajai tiesību normai.
- 51 Kā Tiesa ir nospriedusi, LESD 18. panta pirmā daļa attiecas uz situācijām, kuras ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā un kurās dalībvalsts pilsonis salīdzinājumā ar citas dalībvalsts pilsoni ir pakļauts diskriminējošai attieksmei tikai viņa pilsonības dēļ, un to nav paredzēts piemērot gadījumā, kad, iespējams, pastāv atšķirīga attieksme pret dalībvalstu un trešo valstu pilsoņiem (spriedums, 2009. gada 4. jūnijs, *Vatsouras* un *Koupatantze*, C-22/08 un C-23/08, EU:C:2009:344, 52. punkts).
- 52 Līdz ar to šo tiesību normu nav paredzēts piemērot arī gadījumā, kas attiecas uz iespējamu atšķirīgu attieksmi pret divām tādām trešo valstu valstspiederīgo kategorijām kā personu, kas ir ģimenē notikušas vardarbības upuri, divas kategorijas, kuras ir minētas attiecīgi Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktā un Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktā.
- 53 No tā izriet, ka, veicot iesniedzējtiesas lūgto spēkā esamības vērtējumu, Hartas 21. pantam nav nozīmes.
- 54 Otrkārt, attiecībā uz Hartas 20. pantu, kurā ir noteikts, ka “visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā”, – tajā nav paredzēts nekāds tiešs tā piemērošanas jomas ierobežojums, un tādējādi tas ir piemērojams visās ar Savienības tiesībām reglamentētajās situācijās, tādās kā tās, uz kurām attiecas Direktīvas 2004/38 un 2003/86 (šajā nozīmē skat. Atzinumu 1/17 (ES un Kanādas VET nolīgums), 2019. gada 30. aprīlis, EU:C:2019:341, 171. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 55 Tātad, veicot iesniedzējtiesas lūgto spēkā esamības vērtējumu, Hartas 20. pantam ir nozīme.
- 56 Šajos apstākļos Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamība ir jāizvērtē, aplūkojot to tikai saistībā ar Hartas 20. pantu.
- 57 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Hartas 20. pantā nostiprinātā vienlīdzība likuma priekšā ir vispārējs Savienības tiesību princips, kas prasa, lai salīdzināmas situācijas netiktu aplūkotas atšķirīgi un atšķirīgas situācijas netiktu aplūkotas vienādi, ja vien šāda atšķirīga pieeja nav objektīvi attaisnojama (spriedums, 2013. gada 17. oktobris, *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 58 Prasība par situāciju salīdzināmību vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpuma esamības konstatēšanai ir jānovērtē no visu to raksturojošo apstākļu – it īpaši akta, ar kuru ir ieviesta aplūkotā atšķirība, priekšmeta un mērķa – skatpunkta, ievērojot, ka šajā ziņā ir jāņem vērā tās jomas principi un mērķi, kurā šis akts ietilpst. Ciktāl situācijas nav salīdzināmas, ar atšķirīgu attieksmi pret attiecīgajām situācijām netiek pārkāptas tiesības uz Hartas 20. pantā nostiprināto vienlīdzību likuma priekšā (Atzinums 1/17 (ES un Kanādas VET nolīgums), 2019. gada 30. aprīlis, EU:C:2019:341, 177. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 59 Šajā lietā iesniedzējtiesai radies jautājums par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamību, ciktāl ar to ir ieviests regulējums, kas atšķiras no Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktā paredzētā regulējuma, lai gan, pēc tās domām, abi ir piemērojami identiskās situācijās.
- 60 Pirmkārt, runājot par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktā paredzēto regulējumu, šīs direktīvas 13. panta 2. punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka laulības šķiršana neizraisa Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuriem nav nevienas dalībvalsts pilsonības, uzturēšanās tiesību zaudēšanu, tostarp tad, ja to pamato tādi īpaši grūti apstākļi kā tas, ka persona vēl laulības pastāvēšanas laikā ir bijusi ģimenē notikušas vardarbības upuris. Kā ir precizēts minētās direktīvas 13. panta 2. punkta trešajā daļā, šie ģimenes locekļi saglabā savas uzturēšanās tiesības vienīgi personisku iemeslu dēļ.
- 61 Tomēr šo ģimenes locekļu uzturēšanās tiesību saglabāšana pirms pastāvīgu uzturēšanās tiesību iegūšanas ir pakārtota Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta otrajā daļā paredzētajiem nosacījumiem, tas ir, ka attiecīgā persona pierāda, ka tā ir darba ņēmēja vai pašnodarbināta persona vai ka tai ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašai un tās ģimenes locekļiem, lai uzturēšanās laikā nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, un ka viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums šajā dalībvalstī vai ka tā ir šīm prasībām atbilstīgas personas minētajā dalībvalstī jau izveidotas ģimenes locekļi.
- 62 Ir jānorāda, ka šie nosacījumi atbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta a), b) un d) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem, kuri pašiem Savienības pilsoņiem ir jāizpilda, lai uzņēmējas dalībvalsts teritorijā iegūtu pagaidu uzturēšanās tiesības uz laiku, kas ilgāks par trim mēnešiem.
- 63 Visbeidzot no šīs direktīvas 10. apsvēruma izriet, ka šo pašu nosacījumu mērķis tostarp ir nodrošināt, lai šādas personas nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.
- 64 Otrkārt, runājot par Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktā paredzēto regulējumu, no šīs tiesību normas izriet, ka laulības šķiršanas gadījumā atbilstoši iesniegtam pieteikumam var izsniegt patstāvīgu uzturēšanās atļauju personām, kas ieceļojušas ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, un ka dalībvalstis paredz noteikumus, kas nodrošina patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu “īpaši sarežģītu apstākļu” gadījumā. Šajā ziņā Komisijas 2014. gada 3. aprīļa Paziņojuma Eiropas Parlamentam un Padomei par norādījumiem, kā piemērot Direktīvu 2003/86 (COM(2014) 210 *final*), 5. punkta 3. apakšpunktā kā “īpaši sarežģītu apstākļu” piemērs ir minēta vardarbība ģimenē.
- 65 Šīs direktīvas 15. panta 4. punktā savukārt ir precizēts, ka noteikumi, kas attiecas uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu un derīguma termiņu, tiek paredzēti attiecīgās valsts tiesību aktos.

- 66 Tādējādi rodas iespaids, ka ar Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punktu un Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktu ir ieviests atšķirīgs regulējums un nosacījumi.
- 67 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai trešo valstu valstspiederīgie – Savienības pilsoņa laulātie –, kas ir bijuši tā veiktas vardarbības ģimenē upuri un kas ietilpst Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta piemērošanas jomā, no vienas puses, un trešo valstu valstspiederīgie – trešās valsts valstspiederīgā laulātie –, kas ir bijuši tā veiktas vardarbības ģimenē upuri un kas ietilpst Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punkta piemērošanas jomā, no otras puses, ņemot vērā visus abas situācijas raksturojošos apstākļus, attiecībā uz savu uzturēšanās tiesību dalībvalstī saglabāšanu ir salīdzināmā situācijā.

Par Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta un Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punkta mērķiem

- 68 Attiecībā uz Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta mērķi, kā tas ir norādīts šī sprieduma 36.–38. punktā, šī tiesību norma ir vērsta uz to, lai laulības šķiršanas, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā aizsargātu trešās valsts valstspiederīgo, kurš laulības vai reģistrētu partnerattiecību pastāvēšanas laikā ir bijis sava laulātā vai partnera – Savienības pilsoņa – veiktas vardarbības ģimenē upuris, piešķirot viņam personiskas uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī.
- 69 Direktīvai 2003/86 ir tāds pats mērķis aizsargāt ģimenes locekļus, kas ir bijuši ģimenē notikušas vardarbības upuri, jo tās 15. panta 3. punktā ir paredzēts, ka tostarp laulības šķiršanas vai atšķiršanas gadījumā personām, kas ir ieceļojušas ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, var izsniegt patstāvīgu uzturēšanās atļauju un ka dalībvalstis paredz noteikumus, kas nodrošina šīs uzturēšanās atļaujas piešķiršanu īpaši sarežģītu apstākļu gadījumā.
- 70 Līdz ar to Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktam un Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktam ir kopīgs mērķis nodrošināt ģimenes locekļu, kas bijuši ģimenē notikušas vardarbības upuri, aizsardzību. Tomēr, kā izriet no šī sprieduma 58. punktā minētās judikatūras, situāciju salīdzināmība ir jāizvērtē, ņemot vērā visus tās raksturojošos apstākļus.

Par jomām, kurās ietilpst Direktīvas 2004/38 un 2003/86

- 71 Attiecībā uz jomām, uz kurām attiecas Direktīvas 2004/38 un 2003/86, ir jānorāda, ka Direktīva 2004/38 tika pieņemta, pamatojoties uz EKL 12., 18., 40., 44. un 52. pantu, kas attiecīgi tagad ir LESD 18., 21., 46., 50. un 59. pants, tas ir, personu brīvas pārvietošanās jomā, un tādējādi uz to attiecas LES 3. pantā minētais Savienības mērķis izveidot iekšējo tirgu, kas ietver telpu bez iekšējām robežām, kurā šī pamatbrīvība ir nodrošināta saskaņā ar LESD tiesību normām.
- 72 Ir jāatgādina, ka no Direktīvas 2004/38 1. un 2. apsvēruma izriet, ka Savienības pilsonība piešķir visiem Savienības pilsoņiem primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot Līgumos un to piemērošanai pieņemtos pasākumos noteiktos ierobežojumus, jo personu brīva pārvietošanās ir viena no iekšējā tirgus pamatbrīvībām, kas ir ietverta Hartas 45. pantā (spriedums, 2021. gada 22. jūnijs, *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c. (Preventīvi pasākumi izraidīšanas nolūkā), C-718/19, EU:C:2021:505, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 73 Turklāt tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā ir piešķirtas Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem neatkarīgi no viņu pilsonības.
- 74 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka ar Savienības tiesību normām attiecībā uz Savienības pilsonību trešās valsts valstspiederīgajiem piešķirtās tiesības ir nevis šo valstspiederīgo patstāvīgas tiesības, bet gan no Savienības pilsoņa īstenotas pārvietošanās un uzturēšanās brīvības atvasinātas tiesības. Šo atvasināto uzturēšanās tiesību mērķis un pamatojums ir balstīts uz konstatējumu, ka atteikums atzīt šādas tiesības var apdraudēt Savienības pilsoņa pārvietošanās brīvību, atturot viņu īstenot savas tiesības ieceļot un uzturēties uzņēmējā dalībvalstī (spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *Singh* u.c., C-218/14, EU:C:2015:476, 50. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 75 Runājot par Direktīvu 2003/86, tā tika pieņemta, pamatojoties uz EKL 63. panta 3. punkta a) apakšpunktu, tagad – LESD 79. pantu, proti, saskaņā ar kopējo Savienības imigrācijas politiku, kas ir politika, kuras mērķis ir visos posmos nodrošināt efektīvu migrācijas plūsmas pārvaldību, taisnīgu attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā, kā arī novērst cilvēku nelikumīgu imigrāciju un tirdzniecību un pastiprināti to apkarot.
- 76 Šajā ziņā, kā ģenerālvokāts ir uzsvēris secinājumu 122. punktā, Savienības kompetence migrācijas jomā ir saskaņošanas kompetence. Tādēļ kopīgi noteikumi tiek pieņemti, izmantojot direktīvas – kā, piemēram, Direktīva 2003/86 –, kuras dalībvalstīm ir pienākums transponēt savās iekšējās tiesībās, tomēr tās var pieņemt tiesību aktus par jautājumiem, kas nav ietverti Savienības tiesībās, un atkāpties no kopīgajiem noteikumiem, ciktāl Savienības tiesības to atļauj.

Par Direktīvu 2004/38 un 2003/86 priekšmetu

- 77 Saistībā ar Direktīvu 2004/38 un 2003/86 priekšmetu ir jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/38 1. pantu šī direktīva attiecas uz Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā īstenošanas nosacījumiem, Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām pastāvīgi uzturēties dalībvalstu teritorijā un šo tiesību ierobežojumiem sabiedriskās kārtības, valsts drošības un sabiedrības veselības apsvērumu dēļ.
- 78 Proti, kā izriet jau no LESD 20. un 21. panta formulējuma, Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā nav beznosacījumu, bet tām var tikt noteikti LESD, kā arī tā piemērošanai pieņemtajos noteikumos paredzētie ierobežojumi un nosacījumi (spriedums, 2021. gada 22. jūnijs, *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c. (Preventīvi pasākumi izraidīšanas nolūkā), C-718/19, EU:C:2021:505, 45. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Tādējādi ar Direktīvu 2004/38 Savienības likumdevējs saskaņā ar šiem LESD pantiem ir reglamentējis šos ierobežojumus un nosacījumus.
- 79 Runājot par Direktīvu 2003/86, tās priekšmets saskaņā ar tās 1. pantu, lasot to kopsakarā ar tās 6. apsvērumu, ir saskaņā ar vienotiem kritērijiem paredzēt materiālus nosacījumus ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā.
- 80 Tādējādi, kā tas izriet no Direktīvas 2003/86 3. apsvēruma, ar šo direktīvu Savienības likumdevējs ir paredzējis nodrošināt valstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo uzņemšanas un uzturēšanās nosacījumiem.

Par Direktīvu 2004/38 un 2003/86 mērķiem

- 81 Attiecībā uz Direktīvu 2004/38 un 2003/86 mērķiem ir jānorāda, kā tas izriet no Direktīvas 2004/38 3. un 4. apsvēruma, ka tās mērķis ir atvieglot pamattiesību un individuālo tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, kas Savienības pilsoņiem ir tieši piešķirtas ar LESD 21. panta 1. punktu, īstenošanu un pastiprināt šīs pamattiesības (spriedums, 2019. gada 2. oktobris, *Bajratari*, C-93/18, EU:C:2019:809, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 82 Protams, tiekšanās uz mērķi atvieglot ikviena Savienības pilsoņa brīvas pārvietošanās un uzturēšanās pamattiesību īstenošanu prasa, lai vienlaikus tiktu nosprausti mērķi attiecībā uz viņa ģimenes dzīves aizsardzību un viņa ģimenes integrāciju uzņēmējā dalībvalstī. Tādējādi ar Direktīvas 2004/38 3. panta 1. punktu šī pilsoņa ģimenes locekļiem ir piešķirtas uzturēšanās tiesības. Tāpat ir ticis nopriests, ka Savienības pilsoņu ģimenes locekļu integrācijai uzņēmējā dalībvalstī labvēlīgi nosacījumi veicina brīvas pārvietošanās mērķa sasniegšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1986. gada 17. aprīlis, *Reed*, 59/85, EU:C:1986:157, 28. punkts, un 2020. gada 6. oktobris, *Jobcenter Krefeld*, C-181/19, EU:C:2020:794, 51. punkts). Tomēr šie aizsardzības un integrācijas mērķi ir otršķirīgi salīdzinājumā ar šīs direktīvas primāro mērķi veicināt Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos.
- 83 Attiecībā uz Direktīvu 2003/86, kā izriet no tās 4. apsvēruma, tās vispārējais mērķis ir atvieglot trešo valstu valstspiederīgo integrāciju dalībvalstīs, padarot iespējamu ģimenes dzīvi, kam pamatā ir ģimenes atkalapvienošāns (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

Par dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību, piemērojot Direktīvās 2004/38 un 2003/86 paredzētos nosacījumus

- 84 Runājot par dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību, piemērojot Direktīvu 2004/38, – šī rīcības brīvība ir ierobežota, neskarot tās 37. panta īstenošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20, EU:C:2021:602, 83. punkts).
- 85 Savukārt dalībvalstīm ar Direktīvu 2003/86 atzītā rīcības brīvība ir plaša tieši attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem, pamatojoties uz šīs direktīvas 15. panta 3. punktu, laulības šķiršanas gadījumā tiek piešķirta patstāvīga uzturēšanās atļauja trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir ieceļojis attiecīgās dalībvalsts teritorijā ģimenes atkalapvienošāns nolūkā un kas ir bijis tādas ģimenē notikušas vardarbības upuris, ko laulības laikā veicis apgādnieks.
- 86 Lai gan ar šo tiesību normu dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt noteikumus, kas šādā gadījumā nodrošina šādas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam, tomēr, kā tas ir norādīts šī sprieduma 65. punktā, minētās direktīvas 15. panta 4. punktā ir precizēts, ka šīs patstāvīgās uzturēšanās atļaujas piešķiršanai un tās derīguma termiņam piemērojamos nosacījumus paredz valsts tiesību akti.
- 87 Tātad, Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā ieviešot atsauci uz valsts tiesību aktiem, Savienības likumdevējs ir norādījis, ka tas ir vēlējis katras dalībvalsts ziņā atstāt izvēli noteikt, ar kādiem nosacījumiem trešās valsts valstspiederīgajam, kas ģimenes atkalapvienošāns nolūkā ir ieceļojis tās teritorijā un kas ir bijis tādas ģimenē notikušas vardarbības upuris, ko laulības laikā veicis viņa laulātais, laulības šķiršanas gadījumā būtu jāpiešķir patstāvīga uzturēšanās atļauja (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. novembris, *C un A*, C-257/17, EU:C:2018:876, 49. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 88 Katrā ziņā dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību tās nedrīkst izmantot tādā veidā, ar ko tiktu apdraudēts šīs direktīvas mērķis un tās lietderīga iedarbība vai ar ko netiktu ievērots samērīguma princips (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 9. jūlijs, K un A, C-153/14, EU:C:2015:453, 50. un 51. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 89 No iepriekš minētā izriet, ka, lai gan Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktam un Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punktam ir kopīgs mērķis nodrošināt tādu ģimenes locekļu aizsardzību, kuri ir bijuši ģimenē notikušas vardarbības upuri, ar katru no šīm direktīvām ieviestais regulējums ietilpst atšķirīgās jomās, kuru principi, priekšmets un mērķi arī ir atšķirīgi. Turklāt personām, kas gūst labumu no Direktīvas 2004/38, ir atšķirīgs statuss un tādas tiesības, kuru raksturs atšķiras no tiesībām, uz kurām var atsaukties personas, kas gūst labumu no Direktīvas 2003/86, un dalībvalstīm atzītā rīcības brīvība šajās direktīvās paredzēto nosacījumu piemērošanai nav viena un tā pati. Tieši Beļģijas iestāžu izvēle, īstenojot tām ar Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktu atzīto plašo rīcības brīvību, ir izraisījusi atšķirīgu attieksmi, par kuru sūdzas prasītājs pamatlietā.
- 90 Līdz ar to ir jāuzskata, ka attiecībā uz savu uzturēšanās tiesību saglabāšanu attiecīgās dalībvalsts teritorijā trešo valstu valstspiederīgie – Savienības pilsoņa laulātie –, kuri ir bijuši tādas ģimenē notikušas vardarbības upuri, ko veicis pēdējais minētais, un uz kuriem attiecas Direktīva 2004/38, no vienas puses, un trešās valsts valstspiederīgie – cita trešās valsts valstspiederīgā laulātie –, kuri ir bijuši tādas ģimenē notikušas vardarbības upuri, ko veicis pēdējais minētais, un uz kuriem attiecas Direktīva 2003/86, no otras puses, nav salīdzināmā situācijā vienlīdzīgas attieksmes principa, kura ievērošanu nodrošina Savienības tiesības un it īpaši Hartas 20. pants, iespējamās piemērošanas mērķiem.
- 91 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma izvērtējumā nav atklāti nekādi apstākļi, kas var ietekmēt Direktīvas 2004/38 13. panta 2. punkta spēkā esamību, aplūkojot to Hartas 20. panta gaismā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 92 Attiecībā uz pamatlīetas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Iesniedzējtiesas uzdotā prejudiciālā jautājuma izvērtējumā nav atklāti nekādi apstākļi, kas var ietekmēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 13. panta 2. punkta spēkā esamību, aplūkojot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. panta gaismā.

[Paraksti]